

دستمزد پزشکان در ایران باستان

۳ آذر ۱۳۹۳ ساعت ۱۷:۳۹

آن گونه که از نوشته اوستایی ایران در زمان ساسانیان که وندیداد نامیده میشود بر می آید پزشکان طبق تعرفه واحدی اجرت می گرفته اند و این اجرت در قبال درمان کامل که منجر به بهبودی یقین بیماران میشده است قابل پرداخت بوده است

آن گونه که از نوشته اوستایی ایران در زمان ساسانیان که وندیداد نامیده میشود بر می آید پزشکان طبق تعرفه واحدی اجرت می گرفته اند و این اجرت در قبال درمان کامل که منجر به بهبودی یقین بیماران میشده است قابل پرداخت بوده است. وندیداد این اجرت را برای عموم پزشکان از صنف های مختلف و توانایی گوناگون پزشکی به آگاهی ما میرساند. اگر موبدی بیمار میشد و پزشکی به درمان این پیشوای مذهبی مبادرت می ورزید و موفق به مداوای او میشد یک دعای خیر منتخب از آیات مقدس آسمانی که در میان دینداران معمول بوده است به او اجرت داده میشد. بدین معنی که یک روحانی در سطح پایین تر از موبد برای موفقیت بیشتر و تندرستی او دعا میکرد و به این ترتیب پزشک معالج در قبال زحمت خود در درمان پیشوای دینی اجرت خویش را گرفته است. از اینجا می فهمیم که تا چه اندازه یک موبد در ایران باستان مورد توجه و علاقه مردم بوده است و چه استثناهایی برای او در همه سطوح قائل میشده اند. (وندیداد ۴۱-۷)

پرداخت این اجرت درمانی به نظر من مبین آن است که موبد دینی فوق العاده مورد احترام بوده است. اگر سرپرست (پدر) خانواده ای بیمار میشد و تحت درمان قرار میگرفت پس از بهبود یافتن به پزشک معالج او در مقابل زحمات درمانی یک حیوان بزرگ در کمترین و یا بهتری بگوئیم پائین ترین سطح ارزش داده میشده است (توضیح اینکه اینگونه حیوانات بیشتر مورد استفاده کشاورزی یا جنگی و ن ظایر آن را داشته اند مانند گاو - اسب - و شتر و مانند آنها) (وندیداد ۴۱-۷)

اگر ده دار بیماری به وسیله پزشکی تحت درمان قرار میگرفته و معالجه میشده است دستمزد پزشک معالج او در قبال زحماتش یک رأس جانور مفید بزرگ (اندام) که ارزش متوسط داشته است دریافت میکرده است (وندیداد ۴۱-۷)

اگر یک مالک زمینهای زراعتی از بیماری نجات مییافته است به پزشک درمان کننده او یک رأس حیوان (خانگی) مفید بزرگ اندام در ارزش سطح بالا یا بهتر بگوئیم فوق العاده گرانتیمت داده میشده است.

اگر یک استاندار (ساتراپ) بیمار به وسیله تلاش پزشکی درمان میشده است به پزشک معالج او یک ارابه که به چهار چرخ مجهز بوده است تعلق میگرفته است (توضیح اینکه در وندیداد این گرانترین اجرت پزشکان میباشد) (واندیداد ۴۱-۷)

اگر کدبانویی (زن خانه - زن خانه دار - همسر سر پرست خانها) ای بیمار میشده و پزشکی در درمان او می کوشیده و موفق به درمان

این کدبانو میشده است در مقابل زحمات پزشک معلاج به او یک قاطر دستمزد داده میشده است. (واندیداد ۷-۴۲)
و در صورتی که زن ده دار تحت درمان قرار میگرفته است اجرت پزشک معالج او ماده گاو و یا بهایی معادل آن بوده است.
(واندیداد ۷-۴۲)

اگر زن مالک زمینهای زراعی یا به اصطلاح بانوی دهسالار در اثر بیماری مجبور به تحت معالجه قرار گرفتن میشده پزشک معلاج او موفق به درمان او میشده است در مقابل به پزشک درمان کننده یک مادیان و یا بهایی معادل آن پرداخت میشده است.
(واندیداد ۷-۴۲)

و اگر زن استاندار (ساتراپ) تحت درمان قرار میگرفته است اجرت پزشک معالج او یک رأس شتر ماده و یا بهائی هم سطح آن بوده است (واندیداد ۷-۴۲)

و چنانچه پسر خانواده ای بیمار میشده و به وسیله پزشکی درمان مییافته است اجرتی معادل یک رأس حیوان اهلی بزرگ اندام که از گرانقیمت ترین است تعلق میگرفته است. (واندیداد ۷-۴۳)

باز در اینجا نکته ای مهم و قابل توجه به چشم میخورد و آن اینکه اگر پدری بیمار میشده و پزشک او را معالجه میکرده است به عنوان دستمزد به پزشک معالج او یک رأس حیوان اهلی بزرگ اندام که ارزش متوسط داشته است، داده میشده است - حال آنکه دستمزد پزشک معالج پسر او به مراتب بیشتر و گران تر است. از این رو میتوان پذیرفت که پسران و خلاصه فرزندان خانواده در ایران باستان چه ارج و منزلتی داشته اند- زیرا از نظر اجتماعی در ایران باستان پسران جنگاور و دانا که در ورزشکاری و هوشیاری مقام والایی داشته اند.

تعیین تعرفه دستمزد پزشکان و دامپزشکان مشمول ضابطه خاصی میشده است و هیئت امنای پزشکی برای این منظور و سایر ویژگیهای مربوط به امر درمان در ایران باستان وجود داشته است و به استناد وندیداد ۷-۴۴ بزرگ پزشکان (طیب الاطباء یا = اوستایی $bae'sazyotemo = Ba'e'azanam$) در مقام پیش کسوتی پزشکان قرار داشته است و این تعرفه های تعیین نرخ و سایر قوانین و ضوابط پزشکی را مورد مطالعه قرار میداده و رأی نهایی پیوسته با موافقت او به مورد اجرا گذاشته میشده است.

به احتمال زیاد همانگونه که اشاره شد مانتره پزشک مقام داوری پزشکان را در مورد آن دسته پزشکان که به جهت عدم رعایت مقررات پزشکی در درمان بیماران قصور مینموده و یا به خاطر عدم توانایی و قلت دانش در حرفه خویش موجب مرگ بیماران میشده اند به عهده داشته است. این قبیل پزشکان در دادگاه های ویژه ای که محاکمه میشده اند و علاوه بر تحمل محرومیت در ادامه شغل پزشکی جرائم نقدی و کیفر جزائی را نیز متحمل میشده اند.

طبعا اینگونه مقررات در مورد دامپزشکان نیز معتبر بوده و شامل حال آن قبیل دامپزشکانی که موفق به درمان حیوانات بیمار نمی شده اند میشده است - گرچه در این مورد تنها در مورد کارد پزشکان (جراحان) در وندیداد سخن به میان آمده است - ولی میتوان قبول کرد که پزشکان در سطح مملکت مشمول آئین نامه واحدی میشده اند که شرح وظائف و توانایی هر پزشکی در هر صنف درمانی و نوع جرائم در صورت عدم توانایی در امر درمان بیماران را در بر میگرفته است.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetari.kh.com/news/35156/دستمزد-پزشکان-ایران-باستان>